

هندسه جوانی و نشاط در اسلام؛ پرسش و پاسخ جالب پیامبر(ص) با یک جوان

معاون پژوهشی پژوهشکده علوم و معارف حدیث، ضعف شناخت دین در مبلغان مذهبی را یکی از اساسی‌ترین مشکلات در مسیر تربیت دینی جوانان خواند.

معاون پژوهشی پژوهشکده علوم و معارف حدیث، ضعف شناخت دین در مبلغان مذهبی را یکی از اساسی‌ترین مشکلات در مسیر تربیت دینی جوانان خواند.

و با تشریح جایگاه جوان در روایات اسلامی، گفت: از دیدگاه اسلام، مؤمن تا وقتی دارای نشاط برخاسته از معرفت است، جوان محسوب می‌شود.

حجت الاسلام احمد غلامعلی معاون پژوهشی پژوهشکده علوم و معارف حدیث در گفتگو با خبرنگار مهر در مورد جایگاه جوان در احادیث و روایاتی دینی گفت: در ابتدا باید به واژه جوان توجه کرد. در زبان عرب کلمه «شاب»؛ و «فتو»؛ 171#؛ به معنی جوان است که در هر دو واژه از جهت لغوی شکوفایی و برخورداری از حرارت در آن نهفته است. ریشه شاب از «شب»؛ 171#؛ به معنی شکوفایی و برخورداری از حرارت است و «فتو»؛ 171#؛ هم به معنی طراوت و شادابی است لذا این دو معنا باید در جوان وجود داشته باشد.

وی افزود: بنابراین جوان هم باید بانشاط و شاداب باشد و هم ایستا نباشد و همواره نوآوری و شکوفایی داشته باشد تا به کمال پیش برود که در مورد جوان همین معنی عملاً در روایات ما تأکید شده است. یکی از برجسته‌ترین آثار جوانی شادابی و شکوفایی است.

حجت الاسلام غلامعلی تصریح کرد: تا اینجا محققان و روان‌شناسان و جامعه‌شناسان نیز بر این مسئله تأکید دارند اما تفاوتی که با احادیث دارد این است که از نظر اسلام باورهای صحیح و کردارهای درست رمز شادابی و نشاط جوان است. دیدگاه غیردینی هرگونه خنده و شوخی و... را نشانه شادابی می‌داند اما اسلام می‌گوید این شادابی نباید صرفاً ظاهری باشد بلکه باید با شادکامی همراه باشد یعنی آنچنان دل شاد باشد که در اوج مشکلات یک حالت امید در فرد وجود داشته باشد؛ برای همین گاهی در اسلام و حتی در اشعار عرب به یک آدم 100 ساله هم جوان می‌گویند چون آن شادابی و نشاط درونی را حفظ کرده و از نظر اسلام تا وقتی این شادابی و نشاط درونی در فرد وجود داشته باشد، این فرد، جوان است.

هندسه جوانی در اسلام

وی با اشاره به تقسیم بندی مراحل سنی مختلف تربیتی در اسلام گفت: در اسلام تأکید شده که 7 سال اول کاملاً بچه را آزاد بگذارید و این بچه امیر است و عنصری که اسلام از جهت تربیتی در آن 7 سال اول دارد بازی است و پیامبر(ص) را می‌بینیم که فقط با بچه‌ها بازی می‌کند و اگر راه بهتر از بازی با بچه وجود داشت قطعاً پیامبر آن راه را انتخاب می‌کرد چون این بهترین شیوه تربیتی است.

معاون پژوهشی پژوهشکده علوم و معارف حدیث تأکید کرد: 7 سال دوم بچه الگوبذیر است و اگر کودکی در 7 سال اول درست تربیت شده باشد، دوست دارد الگوبذیر باشد و الگوهایی چون پدر، مادر، دوستان خوب و... را مورد توجه قرار می‌دهد. برای 7 سال سوم تأکید شده که بچه طرف مشورت باشد چون از جهت معرفتی موجب بارور شدن می‌شود. بنابراین از جهت تربیتی بعد از 20 سال فرد آنچنان عوض نمی‌شود. تا 21 سالگی اگر فرد تربیت صحیح داشته باشد دائماً نوآوری و شکوفایی دارد.

نشاط مؤمن همیشگی است/ باور صحیح جوانی را در پی دارد

وی افزود: آن هندسه جوانی که در اسلام است؛ شجاعت، نشاط، نوآوری و... از مشخصه‌های آن است. جوان نباید کسل باشد و صریحاً در روایات اسلامی داریم که انسان مؤمن از کسالت به دور است و نشاط او همیشگی است. این جمله از امام علی است(ع) که می‌فرماید: تراه بعیداً کسله، دائماً نشاطه.

حجت الاسلام غلامعلی یادآور شد: بنا بر دیدگاه اسلام، آدم مؤمن را تا وقتی که این نشاط را داشته باشد، جوان می‌دانیم. در روایتی داریم که چرا اصحاب کعبه با اینکه میانسال بودند در قرآن از آنها به فتیه یعنی جوانان یاد کرده است؟ امام باقر(ع) در این باره فرمودند: هرکه به خدا ایمان آورد و تقوا پیشه کند، جوان واقعی است. بنابراین باور صحیح، نشاط آور است. حتی در روایات داریم که خردمند وقتی پیر می‌شود عقلش جوان می‌شود و ما نمونه سالخوردگانی را می‌بینیم که در اوج سالخوردگی جوانان به آنها بسیار علاقمند بوده ارتباط خوبی با او دارند که نمونه آن امام خمینی(ره) است.

وی تأکید کرد: برخی از جوانانی که تقید دینی ندارند و اهل گناه هستند اینها اگر نشاط و شادابی دارند چرا به افراد متدین پرخاشگری می‌کنند و بد می‌گویند اگر نشاط دارند پس چرا در پی آزار دیگران هستند آدمی که بانشاط و خوش است برای چه به دیگران بد کند، نشاط واقعی و نه کاذب موجب می‌شود که دیگران را نیز شاداب بخواند.

راهکارهایی برای رسیدن به نشاط

این محقق علوم حدیثی توجه خانواده و نهادهای آموزشی و فرهنگی به بحث جوان را از جمله راهکارهایی دستیابی به نشاط خواند و گفت: در احادیث داریم که جوانان را دریابید که آنها به سوی هر نیکی پرشتاب تر هستند.

وی تصریح کرد: داستان این روایت هم این است که در شهری یکی از یاران امام صادق(ع) برای تبلیغ مکتب اهل بیت(ع) هرچه تلاش می‌کرد، موفق نمی‌شد، روزی علت این مسئله را از امام جویا شد و امام صادق سؤال کردند: با چه کسانی صحبت کردی؟ او گفت: بزرگان و ریش سفیدان را دعوت کردم و با آنها سخن گفتم... و امام فرمود: راهت اشتباه بوده است، تو جوانان را دریاب که آنها به سوی هر نیکی پرشتاب ترند.

وی با بیان اینکه باید جهت‌گیری اصلی روی جوانان باشد، افزود: علاوه بر آن باید محتوای درستی به جوانان ارائه شود. شاید در سال‌های اخیر جهت‌گیری به سمت جوانان بوده باشد اما محتوا بسیار اهمیت دارد تا معرفت و باوری درستی را کسب کنند. مهمترین کار این است که معرفت جوان را بالا ببریم. در روایتی امام علی(ع) می‌فرماید: هیچ حرکتی نیست مگر آنکه در آن به آگاهی نیازمندیم. نکته دیگری که در روایات سفارش شده است میدان پرسش دادن به جوانان است. به جوانان اجازه دهیم هر پرسش فرهنگی، دینی، سیاسی، اجتماعی، ... را مطرح کنند. ما معتقدیم دین آنقدر مستحکم است که هر پرسشی را پاسخ دهد.

در اسلام نشاط واقعی برخاسته از معرفت است/ نوجوانی که پیامبر(ص) او را الگوی اصحاب خواند

حجت الاسلام غلامعلی به قرائت روایتی از پیامبر(ص) در مواجهه با یک نوجوان پرداخت و گفت: در روایتی نقل شده است که نوجوانی که به سن بلوغ نرسیده به پیامبر اسلام (ص) سلام کرد و از شادمانی‌اش به پیامبر لیخند زد. پیامبر از او سؤال کرد مرا دوست داری؟ گفت: آری. به خدا سوگند. فرمود: مثل چشم‌هایت. نوجوان گفت: بیشتر. پیامبر پرسید: مثل پدرت؟ گفت: بیشتر. پیامبر سؤال کرد: مثل مادرت؟ گفت: بیشتر. پیامبر پرسید: مثل خودت؟ نوجوان گفت: به خدا سوگند بیشتر ای پیامبر خدا. در اینجا پیامبر برای امتحان معرفت نوجوان، می‌پرسد: مثل پروردگارت؟ نوجوان می‌گوید: خدا، خدا، خدا ای پیامبر این دوستی از آن تو یا هیچکس دیگر نیست. یعنی دوستی خدا را به مراتب بر دوستی بر پیامبر ترجیح می‌دهم. پیامبر در این هنگام به اصحابش که سن و سالی دارند، می‌فرماید: "...هكذا كونوا..." اینگونه باشید.

وی با اشاره به اینکه اکثر یاران امام حسین(ع) در کربلا و شهدای روز عاشورا جوان بودند، گفت: متأسفانه تاریخ در ثبت سالروز ولادت آنها دقیق نبوده است. اما ابراهیم بن علی 20 ساله، جعفر بن عقیل 23، جعفر بن علی 19 ساله، عبدالله بن علی 25 ساله، عثمان بن علی 21 ساله، عبدالله بن مسلم 26 ساله، برای حضرت علی اکبر سن 18 تا 28 سال را ثبت کردند، محمد بن علی 22 ساله و... حضرت عباس(ع) 34 ساله بودند.

معاون پژوهشی پژوهشکده علوم و معارف حدیث افزود: اما یک جوانی در کربلا هست که اسمش در تاریخ نیامده اما معرفتش حتی از کسانی که اسمشان در تاریخ آمده بالاتر است، آن باور و اعتقاد صحیحی که اسلام تأکید دارد را می‌توان در این جوان دید. این جوان را تنها به خاطر دو بیت شعرش در عاشورا می‌شناسیم.

وی تأکید کرد: مادر این جوان در کربلا همراه کاروان بوده و او را تشویق به کارزار با دشمنان اهل بیت(ع) می‌کند و وقتی برای اذن میدان نزد امام حسین(ع) می‌آید امام به خاطر اینکه مادر در اینجا است قبول نمی‌کند که جوان به میدان نبرد برود اما وقتی جوان رضایت مادر را بیان می‌کند امام اجازه می‌دهند. دو بیت از این جوان در تاریخ ثبت شده که در هنگام وارد شدن به میدان می‌خواند که "...امیری حسین و نعم الامیر سرور فؤاد بشیر نذیر/ علی و فاطمه والداه وهل تعلمون له من نظیر" یعنی: فرمانده من حسین است و چه نیکو فرمانده‌ای. شادی دل پیامبر بشارت دهنده و بیم دهنده. پدر و مادر او علی(ع) و فاطمه(س) اند آیاهمانندی برای او می‌شناسید."

وی افزود: همه افراد در کربلا خود را به پدر می‌شناسانند اما این فرد نه اسم خود و نه اسم پدرش را نمی‌آورد بلکه می‌گوید من کسی هستم که مولای من حسین(ع) است. البته برخی می‌گویند #171 و هوب بن عبدالله; است اما زیبایی این معرفی این است که این جوان خود را در برابر امام حسین(ع) و پدرش را در مقابل امام علی(ع) هیچ می‌داند برای همین اینگونه خود را معرفی می‌کند.

حجت الاسلام غلامعلی به راهکار برخورد با جوانانی که دچار مشکلات معرفتی و اعتقادی هستند، اشاره کرد و گفت: بهترین راهکار آگاهی دادن درست است؛ هندسه دین را درست به جوانان معرفی کنیم. 99 درصد جوانان ما مشکل آنچنانی ندارند بلکه باید بر آگاهی آنها افزود. جوانانی که شاید به ظاهر مورد پسند خیلی از ما نباشند، بعد از مدتی خیلی راحت با آگاهی بخشی آنها تغییر جهت می دهند، به شرطی که آن آگاهی بخشی برخاسته از منابع دینی درست باشد.

وی افزود: متأسفانه وضعی که وجود دارد این است که مبلغان مذهبی ما دین را از منابع اصلی نمی گیرند و به اولویت بندی های دینی کمتر می پردازند؛ اینکه دین چقدر نسبت به دروغ، تهمت، غیبت و... حساس است، اما به جای اینکه اول به این مسائل بپردازند به سراغ اولویتهای بعدی می روند.

وی ضعف شناخت دین در مبلغان مذهبی را یکی از اساسی ترین مشکلات خواند و گفت: اگر آنگونه که می‌خواهیم جوان ما در مسیر دین قرار نمی گیرد تنها مقصر جوان نیست بلکه ضعف کار تبلیغی زیادی در این حوزه دیده می‌شود.

معاون پژوهشی پژوهشکده علوم و معارف حدیث، آگاهی بخشی درست دینی، شناخت اولویتهای در تبلیغ دین و بهره گیری مبلغان از منابع اصلی را سه راهکار جهت دهی دینی به جوانان برشمرد و افزود: بسیاری از جوانان ما کارهای فوق العاده‌ای انجام داده‌اند که باید آن را معرفی و تشویق کرد. حتی ما در شیوه تبلیغی و معرفی این آثار هم نوآوری نداریم در حالیکه جوان نیازمند نوآوری است و من معتقدم اگر عملکرد درستی داشته باشیم جوانان ما به مراتب بهتر و قوی تر از جوانان زمان جنگ تحمیلی هستند.

باور قلبی بر ظاهر تأثیرگذار است

وی افزود: در اسلام، اصل به معرفت است و اگر این آگاهی درست باشد در ظاهر هم این باور تأثیر خواهد گذاشت. چنانکه حافظ می گوید: " من نگویم که با که نشین و چه بیوش که تو خود دانی اگر عاقل و زیرک باشی". اینکه می بینید برخی ظاهر درستی ندارند این ناشی از عدم آگاهی است. کسی که ظاهر نادرستی دارد نشان می دهد که درست فکر نمی کند و آدمی که عقلش درست کار نمی کند با او کلنجار رفتن، بیهوده است و قرآن هم می فرماید: "انک لاتسمع الموتی..." تو که در گوش آدم مرده نمی توانی چیزی را بشنوی. معتقدم که با زنده کردن خردباوری و عقل باوری در جوانان خیلی از این مسائل حل می شود.

حجت الاسلام غلامعلی با اشاره به این روایت که «#پیری بهار مؤمن است؛ تأکید کرد: وقتی انسان خردمند می شود عقلش جوان می شود. وقتی پیری بهار مؤمن می شود که فرد از جوانی تلاش کرده باشد و عقلش زیاد شده باشد و حتی پیامبر(ص) می فرماید: من مبعوث شدم در حالیکه پیران با من مخالفت کردند و جوانان با من هم‌پیمان شدند. اصلاً عامل موفقیت اسلام هم‌پیمان شدن جوانان با پیامبر بود. آن پیری، پیری بهار مؤمن است که دوران تربیتی کودکی، نوجوانی و جوانی را درست پشت سر گذاشته باشد و الا اگر درست این دوره طی نشده باشد، ما روایاتی داریم که در نکوهش این پیران بی خرد است.